

εάζεις αὐτοῦ; — Ἀφῆσέ με ἤσυχον, μή με σκοτίζης. » Ἡ ἀδελφή ἀπῆρχετο δυσαρεστημένη, καὶ ὁ ἀδελφὸς δὲν ἔμενε καὶ αὐτὸς εὐχαριστημένος.

Ἄλλὰ τί θὰ συνέβαινε, ἂν τὰ πράγματα ἐγίνοντο ἀντιθέτως; ἂν ὁ ἀδελφὸς ἔλεγεν: — Ἡ ἀδελφή μου δὲν εἰξεύρει ν' ἀναγινώσκη, θὰ τὴν διδάξω; δὲν εἰξεύρει ν' ἀναγινώσκη μεγαλοφώνως μὲ τόνον, θ' ἀναγινώσκωμεν μαζί; ἡ ἀδελφή μου δὲν εἰξεύρει νὰ ἰχνογραφή, θὰ τὴν διδάξω ἰχνογραφίαν; θὰ συνέβαινον δύο τινά; ὅτι καὶ ὁ ἀδελφὸς πολλὰ θὰ ἐδιδάσκετο, διότι δὲν δύνασθε νὰ φαντασθῆτε πόσα μαθητὰν ὁ διδάσκων τοὺς ἄλλους; ἐπὶ τῆς ἀρχῆς μάλιστα ταύτης στριβίεται ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος. Ἄλλ' ἐπὶ πλεόν θὰ ἦτο περιχαρὴς διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀδελφῆς του καὶ εὐχαριστημένος ἐξ ἑαυτοῦ, ὅπερ ἐστὶν ὁ πρῶτος ὅρος εὐδαίμονος βίου ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ.

Πολλάκις τὰ παιδιὰ εἶναι περιποιητικώτατα πρὸς τὴν μητέρα των, τὴν ἀσπάζονται τρυφερώτατα εἶδον τοῦτο συχνά, ἀλλ' εἶπον: — Ἐκαστος μῦθος ἔχει καὶ τὸ ἐπιμυθίον του· τὸ παιδίον τὸ ἀσπαζόμενον τόσον τρυφερῶς τὴν μητέρα του, καὶ ἔχει νὰ τὴν ζητήσῃ. Καὶ τί συνήθως ζητοῦσι τὰ παιδιὰ παρὰ τῆς μητρός των; Πάντοτε σχεδὸν τίποτε ἀνόητον πρᾶγμα· γνωρίζουσιν ὅτι ὁ πατὴρ εἶναι αὐστηρὸς καὶ θ' ἀπεποιεῖ· ὁ ἀλλ' ἡ μήτηρ εἶναι τόσον ἀγαθὴ καὶ τὴν πείθουσι πολλάκις νὰ ἐνδίδῃ εἰς ἀδυναμίας, αἵτινες ἐνίοτε εἰσὶ καθεαυτὸ ἐλαττώματα.

Καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἤθελον νὰ συμβαίη τὸ ἀντίθετον, διότι εἶναι μὲν εὐάρεστον νὰ βλέπῃ τις μίαν μητέρα ἐπιδαψιλεύουσαν περιποιήσεις εἰς τὸ τέκνον τῆς, νομίζω ὅμως ὅτι εἶναι τι ἄλλο ἔτι συγκινητικώτερον· τὸ νὰ βλέπῃ υἷον φροντίζοντα περὶ τῆς μητρός του, καὶ τοῦτο οὐχὶ τυχαίως καὶ ὅπως ἀπολαύσῃ τι, ἀλλ' ἀνά πᾶσαν στιγμὴν μετὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς στοργῆς ἐκείνης, ἅτινα ἐκδηλοῦνται εἰς τοιαύτας φροντίδας καὶ περιποιήσεις.

Ὁ πατὴρ ἀφ' ἑτέρου ὑποφέρει καὶ βασανίζεται διὰ τὴν οἰκογένειάν του· ἐργάζεται ἐκτὸς τοῦ οἴκου καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· τὴν ἐσπέραν ἐπιστρέφει κεκμηκῶς, εἰξεύρει ὅτι διὰ τῶν κόπων του συντηρεῖ ὅλην τὴν οἰκογένειαν, νομίζει ὅτι ἀγαπάται, καὶ ἀρκεῖται εἰς τοῦτο.

Τοῦτο ὅμως δὲν πρέπει νὰ φαίνεται ἀρκετὸν εἰς ἀγαθὸν υἷον. Πρέπει ὅχι μόνον νὰ τρέφῃ σέβας πρὸς τὸν πατέρα, ἀλλὰ καὶ νὰ συνδιαλέγηται μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ καθίσταται τρόπον τινὰ ἐμπειπιστευμένος φίλος του. Ὁ πατὴρ σας ὑπερτερεῖ ὑμᾶς μεγάλως κατὰ τοῦτο· εἶδε κατὰ τὸ διάστημα τοῦ βίου του πλῆθος πραγμάτων, τὰ ὁποῖα σεῖς ἀγνοεῖτε· δύναται νὰ σᾶς διδάξῃ ὅτι δὲν διδάσκειται εἰς τὰ σχολεῖα καὶ νὰ σᾶς δείξῃ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Κατὰ τὰς διακοπὰς λοιπὸν συνδιαλέγεσθε πολὺ μετὰ τοῦ πατρός σας· εἶναι ὁ στενώτερος καὶ ἀσφαλέστερος φίλος σας· θὰ κά-

μητε ἀρίστην γρῆσιν τῶν διακοπῶν ἂν λάβητε τὴν πείραν αὐτοῦ ὁδηγὸν τῶν πράξεών σας.

Ἐὰν ἀκολουθήσετε τὰς προτροπὰς μου θὰ μάθητε συγχρόνως καὶ μίαν σπουδαιοτάτην ἀληθειαν, περὶ ἧς ἀκόμη δὲν σᾶς ἔκαμα λόγον· ὅτι ὀλόκληρος ὁ βίος εἶναι διηνεκὴς ἐργασία καὶ διηνεκὴς ἐκπαίδευσις. Ἴσως νομίζετε ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις σας εἶναι ἐντελής ὅταν ἀποπερατώσητε τὰς σπουδὰς σας. Οὐχί, τέκνα μου, ἡ ἐκπαίδευσις οὐδέποτε παύει. Ὅτι σήμερον κάμνετε ἡσυχῶς ἄνευ περισπασμοῦ τινός, ἄνευ μηδεμιᾶς φροντίδος, θὰ τὸ κάμνετε πάντοτε· πάντοτε θ' ἀναγινώσκητε, θὰ γράφητε, θὰ ὁμιλήτε, θὰ ἐργάζησθε· ἀργότερα ὅμως δὲν θὰ ἔχητε πλησίον σας πατέρα καὶ μητέρα ὅπως σᾶς συντρέχωσι καὶ σᾶς ἐνθαρρύνουσι, καὶ ἡ θέσις σας αὕτη θὰ ἦ ἐπαχθεστέρα.

Ἐπωφελήθητε λοιπὸν τῆς νεότητός σας, ἐπωφελήθητε τῶν διακοπῶν σας· ἐγκύψατε εἰς τὴν σπουδὴν νῦν ὅτε σᾶς εἶναι τοῦτο εὐκόλον, ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν τὰ πάντα προμειδιῶσιν ὑμῖν. Εἴθε τὰ μαθήματα τῶν διδασκάλων σας καὶ αἱ νοηθεσῖαι τοῦ πατρός σας νὰ καταστήσωσιν ὁμαλήν καὶ εὐθεῖαν τὴν ὁδὸν τοῦ ὑμετέρου βίου.

N.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΓΚΟΜΕΤΡΟΥ ἢ ΨΥΧΟΜΕΤΡΟΥ ΤΟΥ Dr MOSSO

Ἐκ μεταφράσεως διασκευασθέν.

Ἐπάρχει μέσον δι' οὗ δυνάμεθα νὰ μετρώμεν τοὺς βαθμοὺς τῆς διανοητικῆς ἐργασίας, ἢ ἐργαλεῖον ὅπερ νὰ μᾶς δηλοῖ τὰς σκέψεις καὶ τὰ ὅνειρα τῆς ψυχῆς, ἢ μὲ ἄλλας λέξεις δυνάμεθα τρόπον τινὰ νὰ ἴδωμεν πῶς ἐργάζεται ὁ ἐγκέφαλος;

Τοιαύτη ἐρώτησις θέλει φανῆ βεβαίως ἀλλόκοτος· ἐν τούτοις τὸ ὄργανον τὸ ἐφευρεθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Ταυρίῳ φυσιολόγου κυρίου Dr MOSSO εἶνε τοιοῦτον ψυχόμετρον.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ ὄγκος μέρους τινος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος αὐξάνει διαστελλομένον τῶν αἵματοφόρων ἀγγείων καὶ πληρουμένων αἵματος, ἐλαττοῦται δὲ συστελλομένων καὶ ἀποθουμένου τοῦ αἵματος ἐξ αὐτῶν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐχρησίμωσεν εἰς τὸν κ. MOSSO ὡς ἀρχὴ πρὸς τὴν ἐφεύρεσιν καὶ κατασκευὴν τοῦ νέου φυσιολογικοῦ ὄργανου, ὅπερ ὠνομάσθη ὀγκόμετρον (volumètre) ἢ ψυχόμετρον.

Συνίσταται δὲ τοῦτο ἐξ υαλίνου ἢ μεταλλί-νου κενοῦ σωλῆνος, ὅστις στεγανῶς ἐφαρμόζεται εἰς τὸν ἀγκῶνα καὶ εἶνε ἀρκετὰ εὐρύχωρος, ὥστε νὰ χωρῇ ἐν αὐτῷ εὐκόλως ὀλόκληρον τὸ ἀντιβράχιον μετὰ τῆς ἄκρας χειρός. Διὰ ἰδιαιτέρου πόρου δύναται νὰ πληρωθῇ ὕδατος· συνέχεται δὲ ἐξωτερικῶς μετ' ἄλλου μικροῦ υαλίνου σωλῆνος φέροντος ὡς τὰ θερμομέτρα βαθμολογημένην κλίμακα. Ὅταν τὸ ἐργαλεῖον ἦνε εἰς ἐνέργειαν,

δηλαδή όταν τὸ ἀντιβράχιον ἦνε κεκλεισμένον ἐντὸς τοῦ κυλίνδρου καὶ οὗτος ἦνε πλήρης ὕδατος μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ σωλήνος, τί θέλομεν παρατηρήσει; Θέλομεν ἰδεῖ ὅτι αὐξάνοντας τοῦ ὄγκου τοῦ ἀντιβραχίου τὸ ὕδωρ θέλει προχωρήσει ἐκ τοῦ μεγάλου σωλήνος εἰς τὸν συνεχόμενον μετ' αὐτοῦ μικρόν· ἀπ' ἐναντίας δὲ ὅταν ὁ ὄγκος ἐλαττωθῆται τὸ ὕδωρ θέλει καταβῆ ἐντὸς τοῦ μικροῦ σωλήνος, ἐπανερχόμενον εἰς τὸν μέγαν, εἰς τὸν ὁποῖον ἕνεκα τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου τοῦ βραχίονος ἐγγινε κενόν. Καὶ πραγματικῶς θέλομεν παρατηρήσει ἀκατάπυστον ταλαντώδη κίνησιν τοῦ ὕδατος ἐντὸς τοῦ ὑαλίνου σωλήνος, ἥτις εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συρροῆς καὶ ἀναρροῆς τοῦ αἵματος ἐν τοῖς αἱματοφόροις ἀγγεῖοις συνεπειᾶ τῶν διαστολῶν καὶ συστολῶν τῆς καρδίας καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἀναπνοῆς. Ἡ ταλαντώδης ὅμως αὕτη κίνησις εἶνε πολὺ μικρά.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τί γίνεται ὅταν ὁ πειραματιζόμενος ἄνθρωπος ἀποκοιμηθῆ. Διὰ μιᾶς βλέπομεν τὸ ῥευστὸν ἐντὸς τοῦ σωλήνος ἀναβαῖνον ταχέως· εἶνε ἡ στιγμή τῆς ἀποκοιμήσεως καὶ τῆς ἐπελεύσεως τῆς δικαιοκῆς τῆς συνειδήσεως· ἕκαστος τῶν μετὰ ταῦτα σφυγμῶν ὠθεῖ τὴν στήλην τοῦ ὕδατος πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ καρδιά παρεχώρησε κατὰ τὸν ὕπνον αἷμα εἰς τὸν βραχίονα, ὥστε ὁ ὄγκος αὐτοῦ νυξήθη. Ἐὰν πλησιάσωμεν φῶς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κοιμωμένου, ἢ θίξωμεν αὐτὸ διὰ πτεροῦ, ἢ ἐὰν κάμωμεν δυνατὸν θόρυβον, ἀμέσως ἡ στήλη τοῦ ὕδατος καταβαίνει· διότι μέρος τοῦ αἵματος ἀπεχώρησεν ἐκ τοῦ βραχίονος. Ἐν καιρῷ βαθυτάτου ὕπνου ἡ ῥευστὴ στήλη φθάνει εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους βαθμοὺς τῆς κλίμακος· ὅσον δὲ ἐλαφρότερος εἶνε ὁ ὕπνος τόσον περισσότερο καταβαίνει ἡ στήλη, ἕως ὅτου, ὅταν ἐξυπνήσῃ τὸ πειραματιζόμενον πρόσωπον, ἐπανερχεται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμόν, εἰς ὃν εὐρίσκετο πρὸ τῆς ἀποκοιμήσεώς του. Καὶ τὰ ὄνειρα δὲ τοῦ πειραματιζομένου, τὰ ὁποῖα γνωρίζονται εὐκόλως ἐκ τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου ἢ ἐκ τοῦ παραλαλήματος, παράγουσι ταλαντεύσεις τῆς στήλης.

Ἐὰν ὁ πειραματιζόμενος ἦνε ἐγρηγορῶς καὶ καταγίνεται εἰς διανοητικὴν τινα ἐργασίαν, π.χ. εἰς λύσιν ἀριθμητικῶν προβλημάτων ἢ μετάφρασιν κτλ., θέλομεν παρατηρήσει ἐπίσης τὴν στήλην τοῦ ὕδατος νὰ καταβῆ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας, ν' ἀναβῆ δὲ αὐθις μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς. Καὶ περὶ τοῦ βαθμοῦ δὲ τῶν καταβαλλομένων δυνάμεων τοῦ νοῦς δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει· οὕτω νέος τις, ὅστις ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν D^o Mosso ὡς ἀντικείμενον τῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν του, ὅταν μετέφραζεν ἐκ τοῦ λατινικοῦ εἰς τὸ ἰταλικὸν ἢ στήλην τοῦ ὕδατος κατέβαινε ὀλιγώτερον παρὰ ὅταν μετέφραζεν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ, διότι εἰς

τὴν τελευταίαν περίστασιν κατέβαλε μεγάλητερον διανοητικὸν ἀγῶνα, καθ' ὅσον ἐδυσκολεύετο πολὺ περισσότερο νὰ μεταφράσῃ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ παρὰ ἐκ τοῦ λατινικοῦ. Τὰ προϊόντα λοιπὸν τῆς ἐργασίας τοῦ νοῦς, αἱ σκέψεις, ἀφαιροῦσιν αἷμα ἐκ τῶν ἄκρων καὶ ἔλκουσιν αὐτὸ εἰς ἄλλο τι ὄργανον τοῦ σώματος· ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ὄργανον τοῦτο, ὅπερ δέχεται τὸ αἷμα καὶ τὸ ἀποδίδει πάλιν εἰς τὰ ἄκρα κατὰ τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ νοῦς; Ὁ ἐγκέφαλος, ἡ μόνη ἔδρα τῆς συνειδήσεως· αὐτὸς παράγει δι' ἀφαιρέσεως καὶ παραχωρήσεως αἵματος τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος μεταβολὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος, καὶ εἶνε ἡ αἰτία τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα περιεγράψαμεν, καὶ τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ νέου ὀγκομέτρου τοῦ κ. Mosso δυνάμεθα νῦν νὰ παρατηρήσωμεν καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας. Πᾶσα σκέψις, πᾶσα ψυχικὴ ταραχὴ γίνεταί αἰτία προσρῦσεως μεγαλειτέρου ποσοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς περιφέρειας τοῦ σώματος πρὸς τὸν ἐγκέφαλον· συνεπειᾶ δ' αὐτῆς καὶ ἡ θερμασία τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ ἐξέριθρον τοῦ προσώπου κατὰ τὴν λύσιν δυσκόλου διανοητικοῦ προβλήματος. Ὁ ἐγκέφαλος ἐργάζεται καὶ ἔχει ὡς πᾶν ἐργαζόμενον ὄργανον ἀνάγκην μεγαλητέρας προσρῦσεως αἵματος. Τὸ ὀγκόμετρον (ἢ ψυχόμετρον) τοῦ κ. Mosso ὄχι μόνον καθιστᾷ ἡμῖν ὄρατὴν τὴν ἐργασίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ πρὸς τούτοις δεικνύει πότε καὶ πόσον ἐργάζεται.

Ἐπὶ τοῦ βαθυτάτου ὕπνου τὸ ψυχόμετρον δεικνύει ἡμῖν, ὅτι πλείστον τοῦ αἵματος ἐγκαταλείπει τὸν ἐγκέφαλον καὶ ῥέει πρὸς τὰ ἄκρα. Ἡ τοιαύτη κατάστασις εἶνε βεβαίως ἡ μεγίστη ἀνάπαυσις τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς, καὶ οὔτε δι' ὀνειρῶν διαταράσσεται τότε ὁ ὕπνος οὗτος, διότι τὸ διὰ τὴν παραγωγὴν ὀνειρῶν ἀπαιτούμενον ποσὸν τοῦ αἵματος δὲν ὑπάρχει τότε ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. Ἐρεθισθεῖσιν ὅμως τῶν αἰσθήσεων τοῦ κοιμωμένου, ἀμέσως ποσὸν τι αἵματος ῥέει πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἐπίσης βεβαίως τὸ ψυχόμετρον, καθ' ὃ εἶδαμεν ἀνωτέρω, καὶ τότε παράγονται ὄνειρα, δηλαδή ἀτελεῖς σκέψεις, ἀποτελέσματα ἀτελοῦς ἐνεργείας τοῦ ἐγκεφάλου. Ὁ κρότος π.χ. κλειομένης θύρας φαίνεται εἰς τὸν ὄνειρώττοντα ὡς ἤχος πυροβόλου, ὁ τρυγμὸς μηχανῆς ὡς τὸ μορμυρίζον ὕδωρ καταβράχτου, κτλ. Ὅταν αἰφνιδίως ἐγερθῶμεν ἐκ τοῦ ὕπνου τρομάζομεν καὶ ὁ νοῦς ἡμῶν δὲν δύναται ἀμέσως νὰ σκεφθῆ καθαρῶς καὶ ὀρθῶς, διότι ὁ ἐγκέφαλος δὲν παρέλαβεν εἰσέτι τὸ κανονικὸν ποσὸν τοῦ αἵματος, τὸ ἀπαιτούμενον διὰ τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν.

Τέλος εἰς τὴν διανομὴν τοῦ κανονικοῦ ποσοῦ τοῦ αἵματος εἰς τὰ διάφορα ἐργαζόμενα ὄργανα ὑπάρχει ἀξιοθαύμαστος μηχανισμός. Πάντα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος συνδέονται διὰ νεύρων ὡς διὰ τηλεγραφικῶν συρμάτων μετὰ τοῦ κέντρου

του νευρικού συστήματος, δηλαδή μετὰ τοῦ προδρεύοντος αὐτοῦ ἐγκεφάλου. Τηλεγραφικῶς ἀναγγέλλεται διὰ τῶν νεύρων ἐκ τοῦ κέντρου πᾶσα ἀνάγκη αἵματος, ἣν ἔχει τὸ δεῖνα μέλος, καὶ ἀμέσως συνεργεῖα ἄλλων νεύρων διευθύνεται ἡ διανομὴ τοῦ αἵματος, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἐν λόγῳ ἐργαζόμενον ὄργανον νὰ λάβῃ τὸ ἀπαιτούμενον ποσόν.

Ἐκ τῶν φυσιολογικῶν τούτων παρατηρήσεων ἐξάγεται σπουδαῖον καὶ γενικὸν γεγονός, ὅτι δηλαδή ὑπάρχει ἀλληλουχία ἢ μᾶλλον ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων τοῦ σώματος. Ἡ ἐνεργὸς σύβροια τοῦ αἵματος ἐν τῷ πρώτῳ φέρει ἀνάλογον ἀναιμίαν τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο μᾶς ἐξηγεῖ διάφορα γνωστὰ φαινόμενα, ὡς π.χ. τὴν πραϋντικὴν ἐνεργεῖαν τῶν διανοητικῶν ἐνασχολήσεων ἐπὶ τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς ἐμφύτου ῥοπῆς τὴν ἐξασθενωτικὴν ἐπίδρασιν τῶν διανοητικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τῆς ὅλης ἰδιοσυστάσις τοῦ σώματος· τὴν δυσκολίαν νὰ ἦνέ τις συγχρόνως ἄνθρωπος πρακτικῆς ἐνεργείας καὶ ἄνθρωπος τοῦ νοῦς, (homme d'action et homme de pensée).

Τὸ ψυχομετρικὸν ἐργαλεῖον τοῦ Dr Mosso εἶνε ἐπιτυχεστάτη ἐφαρμογὴ τῆς φυσιολογίας εἰς τὴν σπουδὴν τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου.

Βεβαίως δεῖται περαιτέρω ἔτι τελειοποιήσεως καὶ δύναται ν' ἀποβῇ ὠφελιμώτατον ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης.

Θ. ΔΕ ΧΕΛΔΡΑΪΝ.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Τὴν 24 Ἰουνίου ἢ τε ἀνατολικὴ καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τελοῦσι τὴν μνήμην τῶν γενεθλίων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Τὴν προηγουμένην δὲ τῆς ἐορτῆς νύκτα καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα συνειθίζουσι ν' ἀνάπτωσι πολυπληθεῖς πυράς, ὑπὲρ ἃς εὐθύμως παιδιὰ καὶ γέροντες καὶ μητέρες μετὰ τῶν τέκνων των πηδῶσιν, εἴτε ὀρχοῦνται κύκλῳ, διάφορα ἄσματα ψάλλουσαι. Ἡ αὐτὴ δὲ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ παρ' ὅλοις τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς· ὁ Ἀγγλος Brandt, συγγραφεὺς σπουδαιότητας μελέτης περὶ τῶν δημοδῶν ἀρχαιοτήτων τῆς πατρίδος του, ἀφιεροῖ εἰς ἐξέτασιν αὐτῆς πολυσέλιδον κεφάλαιον, Ἰσπανὸς δὲ τις κληρικὸς, ὁ Μαρτίνος Ἀρελάτος, κατέτασεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἀποσκορακιστέων δεισιδαιμονιῶν ἐν τινι συγγράμματί του τῷ 1544 ἐκδοθέντι. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ἐτελοῦντο παραπλήσια κατὰ τὴν 24 Ἰουνίου, ὡς ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ αἵρέσεων, καὶ παρ' αὐποῖς τοῖς Σαρακηνοῖς· ἐπεκράτει ἀρχαίῳθεν ἀνάλογόν τι ἔθιμον, ἂν ἔχηται ἀκριβεῖς ἢ μαρτυρία τοῦ ἁγίου

Βερνάρδου, καὶ παρ' Ἑβραίοις καὶ ἄλλοις σημιτικαῖς λαοῖς, ὡς κατωτέρω θέλουμεν ἴδει.

Ἡ τοιαύτη διάδοσις τοῦ ἔθιμου τούτου, καὶ παρὰ λαοῖς ἔτι διαφέρουσι ἀλλήλων κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὰς παραδόσεις, καταδεικνύουσι προδήλως τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀρχαιότητα. Τινὲς τῶν ἀρχαιολόγων εὔρον ἐν αὐτῷ ἔχνη τῆς ῥωμαϊκῆς ἐορτῆς τῶν Παλιλίων ἢ Παριλίων, κατὰ τὸν Πρέλλερ, τελουμένων τὴν 24 Ἀπριλίου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγροτικοῦ θεοῦ ἢ θεᾶς Πάλητος (Pales), καθ' ἣν καὶ πυρὰι ἀνήπτοντο καὶ πολλὰ ἐγίνοντο ὅμοια πρὸς τὰ νῦν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐορτὴ αὕτη δύναται κάλλιστα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπορέουσα ἐπίσης ἐξ ἀρχαιοτέρας καὶ γενικωτέρας συνηθείας. Διὰ τοῦτο ἔτεροι ἰσχυροὺς φέρουσι λόγους πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης ὅτι τὰ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τελούμενα εἰσι λείψανα τῆς ἐορτῆς τῶν ἡλιοστασιῶν, ὁ δὲ σοφὸς Γάλλος Βυρνούφ, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀρχαίου μύθου τῶν Ἀθηνῶν, κατέδειξε πληρέστατα τὸν ὅλως ἡλιακὸν χαρακτῆρα τῆς ἐορτῆς ταύτης, συμπιπτούσης μετὰ τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν Μάνη ἡ ἐορτὴ καλεῖται «τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἀιτροπίου», ὅπερ οὐδεμίαν ἀφήσιν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης ταύτης. Ἐκτὸς δὲ τούτου κρατύνουσι αὐτὴν προσέτι καὶ ἔχνη τῆς λατρείας τοῦ συροφοινικικοῦ θεοῦ Βάαλ ἢ Βήλ (ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸν ἥλιον), περισωθέντα παρὰ τοῖς ἀρκτώοις λαοῖς καὶ συνδεόμενα μετὰ τῆς τελετῆς τῶν πυρῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου· διότι τὴν ἐορτὴν ταύτην ἐν Ἰρλανδίᾳ καλοῦσι Baal-tin καὶ ἐν Σκωτίᾳ Beltin, αἱ δὲ λέξεις αὐταί, ὡς καὶ ἡ γερμανικὴ Welt (κόσμος) καὶ τινες ἄλλαι, καταφανῶς παράγονται ἐκ τοῦ Βάαλ. Ἐτερος διακεκριμένος ἀρχαιολόγος, ὁ Ραουλ-Ροσέτ, κατέδειξεν ἐπίσης τὴν σχέσιν τῶν πυρῶν τῶν ἡλιοστασιῶν πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ἀσσυριακοῦ ἢ φοινικικοῦ Ἡρακλέους, καὶ ὁ γερμανὸς μυθολόγος Βράουν τὴν τῶν πυρῶν πρὸς τὴν φοινικικὴν θεότητα Μολώχ.

Ἐκ τῆς Βίβλου μαθητόμεν ὅτι πρὸς τιμὴν τοῦ Βααλοῦ Χαναταῖο ἤπτον πυράς, ἃς ἐπήδων (Δευτερονομ. ΙΗ', 40) ὡς δ' ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Βασιλειῶν ἀναφέρεται, ὁ βασιλεὺς Μανασσῆς, ἐθνικὰ ἀκολουθῶν ἔθιμα, ἤτοι τελῶν ἀναμφιβόλως λατρείαν τῷ Βααλ, «διῆγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ καὶ ἐκληδονίζετο καὶ οἰωνίζετο».

Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς φαίνεται ὅτι ἦσαν μεγάλως διαδεδομέναί αἱ τοιαῦται τελεταί, καὶ διὰ τοῦτο ἀπηγόρευεν αὐτάς, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, ἡ ἐν Τρούλλῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕκτη οἰκουμένην σύνοδος (680 μ. Χ.) «Τὰς ἐν ταῖς νομηνίαις ὑπὸ τινων πρὸ τῶν οἰκειῶν ἐργαστηρίων ἢ οἰκῶν ἀναπτομένας πυράς, κελύει ὁ ξε' κανὼν αὐτῆς, ἃς καὶ ὑπεράλλεσθαί τινες κατὰ τι ἔθος ἀρχαίων ἐπιχειροῦσιν, ἀπὸ